

วิวัฒนาการของกีตาร์คลาสสิก และแนวทางการจัดการเรียนการสอนวิชาปฏิบัติกีตาร์คลาสสิกในระดับอุดมศึกษา

The evolution of classical guitar and guidelines for teaching classical guitar practice course in higher education

องอาจ อินทนิเวศ

โปรแกรมวิชาศิลปกรรมศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ email: inthaniwet@gmail.com

Ong-art Inthaniwet

Department of Fine and Applied Arts, Faculty of Humanities, Chiang Rai Rajabhat University

email: inthaniwet@gmail.com

บทคัดย่อ

กีตาร์คลาสสิก ได้รับความสนใจเลือกเรียนเป็นเครื่องดนตรีหลักในระดับอุดมศึกษามาอย่างต่อเนื่อง ทำให้การศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาการสอนวิชาปฏิบัติเป็นสิ่งจำเป็นต่อการพัฒนาหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงวิวัฒนาการของกีตาร์คลาสสิก และแนวทางการจัดการเรียนการสอนวิชาปฏิบัติกีตาร์คลาสสิกในระดับอุดมศึกษา โดยมีกระบวนการศึกษาทั้งเอกสาร การเสวนากลุ่มโดยมีกลุ่มนักวิชาการด้านดนตรี นักศึกษา นักดนตรี และผู้สนใจ และมีการประเมินด้วยแบบสอบถาม ผลการศึกษาพบว่า กีตาร์เริ่มมีวิวัฒนาการมากขึ้นในศตวรรษที่ 15-16 โดยรับอิทธิพลจาก “วีออลล่า” ในศตวรรษที่ 17-18 บทบาทของกีตาร์เริ่มมีวิวัฒนาการเข้ามาแทนที่ ต่อมาช่วงศตวรรษที่ 18-19 กลุ่มนักกีตาร์ชาวอิตาลีได้เดินทางแสดงดนตรีทั่วยุโรป ส่งผลให้ระยะเวลาต่อมาในศตวรรษที่ 19-20 กลายเป็น “ยุคทองของกีตาร์คลาสสิก” ด้านแนวทางการพัฒนาทักษะการบรรเลงกีตาร์คลาสสิก นั้น การวางเนื้อหา และการกำหนดจุดมุ่งหมายการสอนควรสัมพันธ์กับเนื้อหาหลักสูตรของสถาบันดนตรีที่เป็นสากล เช่น วิทยาลัยดนตรีทรินิตี้ลอนดอน (Trinity) วิทยาลัยดนตรีหลวง (ABRSM) โรงเรียนดนตรียามาฮา สถาบันการสอนดนตรีตามแนวทางของซูซูกิ เป็นต้น และการพัฒนาทักษะเฉพาะตัวของผู้เรียน โดยสถานศึกษาควรปรับใช้ให้เหมาะสมกับปรัชญาแนวคิด ของสถาบัน ซึ่งจะช่วยให้เกิดการพัฒนามากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ข้อมูลจากการศึกษาครั้งนี้สามารถนำไปปรับใช้เพื่อร่างเนื้อหาการสอน (มคอ.3) สำหรับวิชาปฏิบัติกีตาร์คลาสสิกได้ โดยมีความสอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาวิชาศิลปกรรมศาสตร์ พ.ศ.2558

คำสำคัญ: กีตาร์คลาสสิก, การสอนดนตรี, วิวัฒนาการของกีตาร์คลาสสิก

Abstract

Classical guitar has been continuously receiving attention to study as a curriculum in higher education. The research about teaching development of this practical subject is essential for the development of the relevant departments. This study aims to study the evolution of Classical Guitar and to be the guideline for teaching the Classical Guitar practice course in higher education. Data were collected from documents, group dialogue with music scholars, students, musicians, and interested people along with responses from a set of questionnaires. Results of the study revealed that guitar was more developed in the 15th to 16th centuries and largely influenced by “Vihuela”. In 17th to the 18th century, the roles of guitar developed further. Later, in 18th to 19th centuries, history shows that groups of Italian guitarists had traveled and performed music throughout Europe which resulted in the “golden age of classical guitar” in the 19th and the 20th century. In terms of the guideline for developing classical guitar skills, results indicated that the contents and teaching objectives should be related to the curriculum contents established by external music institutes, for example; Trinity Music London, ABRSM, Yamaha Music School, Suzuki Method, etc. and the complements in the individual skills of learners. In addition, educational institutes should adjust the contents to match with the institutes’ philosophies and principles to ensure better development. Data of this study can be used in drafting teaching contents using TQF 3 for the subject of classical guitar practice which adheres to the standard criteria for undergraduate qualifications for the Program of Fine Arts 2015.

Keywords: Classical Guitar, the Evolution of Classical Guitar, Music Teaching

บทนำ

กีตาร์ เป็นเครื่องดนตรีที่ได้รับความนิยมในการนำมาบรรเลงทั้งเพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลิน และการบรรเลงเพื่อประกอบกิจกรรมในสังคมมนุษย์อย่างต่อเนื่องยาวนานกว่า 400 ปี แต่ทั้งนี้หลักฐานข้อมูลทางประวัติศาสตร์ที่ชัดเจนที่กล่าวถึงช่วงเวลาต้นกำเนิดของเครื่องดนตรีนั้นมีข้อมูลที่น่าเสนอได้อย่างจำกัด โดยการศึกษาของ จูลิโอ ริเบรโร ออร์เวส (Alves, Julio Ribeiro, 2015 : 6) ที่กล่าวถึงเครื่องดนตรีตระกูลเครื่องสาย (Chordophone) ที่มีปรากฏการใช้ในสังคมมนุษย์ตั้งแต่อดีตในพื้นที่แถบตอนเหนือของอินเดีย เอเชียกลาง และเปอร์เซีย โดยมีชื่อเรียกเครื่องดนตรีต่าง ๆ กันไป ทั้งนี้ข้อมูลวิวัฒนาการของกีตาร์มีหลักฐานชัดเจนมากยิ่งขึ้นในช่วงใกล้ศตวรรษที่ 17 ซึ่งเริ่มมีปรากฏข้อมูลศีกวิที่ประพันธ์เพลงสำหรับเครื่องดนตรีตระกูลเครื่องสาย ประเภทดีด ดังเห็นได้จากในงานเขียนของ เฟรดเดอริก โนลด์ (Noad, Frederick, 2000, 12-20) ที่แสดงโน้ตเพลงของนักเล่นกีตาร์ไว้อย่างหลากหลาย จนกระทั่งในปัจจุบันอิทธิพลของกีตาร์ได้แพร่หลายไปทั่วทุกภูมิภาคของโลก ส่งผลต่อลักษณะทางกายภาพ รวมทั้งระบบการตั้งเสียงของกีตาร์มีการเปลี่ยนแปลงไปตาม

ความคิดสร้างสรรค์ของช่างผู้ทำกีตาร์ แต่ทั้งนี้รูปร่างของเครื่องดนตรียังคงมีความใกล้เคียงกับในอดีต ซึ่งในปัจจุบันลักษณะทางกายภาพของกีตาร์ได้ถูกแบ่งออกเป็น กีตาร์อะคูสติค¹ (แบบดั้งเดิม) และกีตาร์ไฟฟ้าที่ถูกพัฒนาขึ้นภายหลัง แต่ทั้งนี้ทักษะ และรูปแบบการบรรเลงในขั้นพื้นฐานนั้นมีลักษณะเช่นเดียวกันในทุกประเภทกีตาร์ หรือกล่าวได้ว่า หากจะเริ่มเล่นกีตาร์ การเริ่มเล่นกีตาร์อะคูสติคก่อนถือว่าการเริ่มต้นที่ดี เกิดความเข้าใจในลักษณะของเสียง รูปแบบวิธีการเล่น การจับคอร์ด จังหวะการดีด และลักษณะท่าทางการบรรเลงที่ถูกต้อง ซึ่งการศึกษาดนตรีในระดับอุดมศึกษานั้น จะเน้นการสอนวิชาเครื่องเอกกีตาร์ที่เป็นเอกกีตาร์อะคูสติค แบบสายเอ็น หรือที่เรียกโดยทั่วไปว่า “กีตาร์คลาสสิก” เป็นเครื่องเอกให้กับนักศึกษาที่สนใจเลือกลงเรียนกันอย่างแพร่หลายเช่นกัน

จากการสังเกตพฤติกรรมเบื้องต้นของนักศึกษาสาขาวิชาดุริยางคศิลป์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย ที่ลงทะเบียนเรียนในช่วงปีการศึกษา 2557-2560 มีจำนวนนักศึกษาทั้งสิ้น 122 คน พบว่า มีแนวโน้มการเลือกเรียนกีตาร์คลาสสิกเป็นเครื่องเอกน้อยลงตามลำดับ ในขณะที่ความสนใจเรียนกีตาร์ไฟฟ้ามีมากขึ้น ซึ่งผู้วิจัยในฐานะผู้สอนวิชาเอกกีตาร์คลาสสิกจึงได้ศึกษาข้อมูลเบื้องต้น เพื่อเปรียบเทียบสถานการณ์การจัดการเรียนการสอนวิชากีตาร์คลาสสิกในกลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏในเขตภาคเหนือตอนบน เพื่อหาสาเหตุของการให้ความสนใจเลือกเรียนกีตาร์คลาสสิกในระดับอุดมศึกษาที่น้อยลง พบว่า (1) กีตาร์คลาสสิกเป็นเครื่องดนตรีที่เล่นยาก ต้องใช้เวลาในการฝึกฝนต่อเนื่องยาวนาน (2) บทเพลงที่บรรเลงเป็นเพลงที่ไม่รู้จัก และไม่คุ้นหูมาก่อน จึงต้องมีเวลาศึกษาเพิ่มเติมมากเป็นพิเศษ (3) หนังสือ หรือสื่อการสอนส่วนใหญ่เป็นภาษาต่างประเทศ โดยเฉพาะภาษาอิตาลี ภาษาสเปน ซึ่งเป็นภาษาที่ยากสำหรับผู้เรียนที่ไม่มีพื้นฐานทางภาษาต่างประเทศมาอย่างพอเพียง (4) โอกาสการนำกีตาร์คลาสสิกไปใช้เพื่อสร้างรายได้ระหว่างเรียนมีน้อยกว่าการฝึกหัดกีตาร์ไฟฟ้าที่มีงานเล่นดนตรีกลางคืนรองรับตลอดเวลา และประการสุดท้าย (5) กีตาร์คลาสสิกยังไม่เป็นที่นิยมในสังคมวงกว้างเท่าที่ควร สอดคล้องกับการศึกษาของ สมพร ภูมิจันทร์ (2561, 116) ที่กล่าวถึงผลกระทบต่อการเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาตรีพบสาเหตุว่าการขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญ การที่สถานศึกษาเดิมยังไม่ให้ความสำคัญต่อสาขาวิชาด้านดนตรี นาฏศิลป์ และคีตศิลป์เท่าที่ควร รวมทั้งการขาดแคลนสื่ออุปกรณ์ เหล่านี้ล้วนเป็นปัจจัยต่อการเลือกเข้าศึกษาต่อทั้งสิ้น

จากเหตุผลสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นดังที่กล่าวมา ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลเนื้อหาสาระสำคัญจากเกณฑ์มาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาวิชาศิลปกรรมศาสตร์ พ.ศ.2558 พบว่า การจัดการเรียนการสอนในสาขาดุริยางคศิลป์ ตามแนวทางเกณฑ์มาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาวิชาศิลปกรรมศาสตร์ พ.ศ. 2558 นั้น ควรมีเนื้อหาที่มุ่งเน้นให้มีความรอบรู้ด้านทฤษฎีดนตรี ประวัติดนตรี การสร้างสรรค์ผลงานดนตรีที่ไพเราะด้วยภาษาเสียง ดังนั้นเพื่อเป็นการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนกีตาร์คลาสสิกให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงมีแนวคิดที่จะศึกษาแนวทางการพัฒนาทักษะการบรรเลงกีตาร์คลาสสิกของนักศึกษาสาขาวิชาดนตรีในระดับอุดมศึกษา เพื่อให้ได้แนวทางการพัฒนาการสอนวิชากีตาร์คลาสสิกให้สัมพันธ์และสอดคล้องกับเกณฑ์ มคอ. ศิลปกรรมศาสตร์ ปี 2558 และสร้างสรรค์ความรู้เพื่อให้เกิดนวัตกรรมใหม่ ๆ ทางดนตรีตะวันตก ในสังคมการเรียนการสอนวิชาดนตรีในประเทศไทยได้อย่างมีคุณภาพเทียบเท่ามาตรฐานสากล

¹ กีตาร์อะคูสติค เป็นกีตาร์ที่ทำจากไม้จริง ใช้สายกีตาร์ที่ทำจากสายเอ็น หรือสายเหล็ก ผลิตเสียงด้วยตัวเครื่องดนตรีเอง

วัตถุประสงค์

- 1 เพื่อศึกษาวิวัฒนาการของกีตาร์คลาสสิก
- 2 เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการเรียนการสอนวิชาปฏิบัติกีตาร์คลาสสิกในระดับอุดมศึกษา

วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพที่ใช้กระบวนการศึกษาวิจัยทางดนตรีศึกษา (Music Education) มีการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารข้อมูล การสัมภาษณ์ และการจัดการเสวนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างนักกีตาร์คลาสสิก นักวิชาการด้านการสอนวิชาดนตรี และนักศึกษาหรือผู้ที่สนใจในการศึกษากีตาร์คลาสสิก เพื่อหาข้อสรุปถึงแนวทางการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการปฏิบัติในวิชาปฏิบัติกีตาร์ให้แก่ผู้เรียน โดยมีการสำรวจความคิดเห็นรวมถึงข้อเสนอแนะภายหลังจากการเสวนา เพื่อให้เกิดเป็นแนวปฏิบัติที่สอดคล้องกับมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาศิลปกรรมศาสตรบัณฑิต พ.ศ.2558 ในแขนงดุริยางคศิลป์

ทั้งนี้การดำเนินงานมีขั้นตอนและวิธีการในการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1 การสืบค้นข้อมูล

การสืบค้นข้อมูลเพื่อศึกษาวิเคราะห์ส่วนใหญ่เป็นเอกสาร สื่อสิ่งพิมพ์ และการสัมภาษณ์ ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงได้กำหนดแหล่งข้อมูลที่ใช้ในการสืบค้นออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ (1) แหล่งข้อมูลเอกสาร เช่น ห้องสมุดจุฬาราชวิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล อาศรมดนตรีวิทยา วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย ห้องสมุดคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย นอกจากนี้ยังมีข้อมูลที่ต้องใช้การสืบค้นแบบออนไลน์จากเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้อง (2) แหล่งข้อมูลบุคคล เช่น นักกีตาร์คลาสสิก นักวิชาการด้านการสอนดนตรี นักศึกษาที่เรียนสาขาวิชาดนตรี อาจารย์สอนดนตรีจากมหาวิทยาลัยราชภัฏในกลุ่มภาคเหนือตอนบน อาจารย์ผู้สอนวิชากีตาร์ในโรงเรียนสอนดนตรีเอกชน และนักดนตรีอิสระที่มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในการสอนกีตาร์เพื่อร่วมแสดงความคิดเห็น และอภิปรายในการจัดการเสวนากลุ่ม

2 ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ศึกษาแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ ได้แก่ (1) นักศึกษาที่เรียนสาขาวิชาดนตรีเอกกีตาร์ในมหาวิทยาลัยราชภัฏในเขตพื้นที่กลุ่มภาคเหนือตอนบน จำนวน 3 มหาวิทยาลัย ได้แก่ ภาควิชาดนตรีและการแสดง มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ภาควิชาดนตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง และสาขาวิชาดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย และ (2) กลุ่มนักวิชาการด้านดนตรีที่มีประสบการณ์สอนวิชากีตาร์ในมหาวิทยาลัย การคัดเลือกจากประชากรทั้งหมดเพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่าง โดยใช้กระบวนการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบจำเพาะเจาะจง (Purposive Sampling) โดยมีกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่

- (1) นักศึกษาที่เรียนสาขาวิชาดนตรีเอกกีตาร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย จำนวน 25 คน
- (2) นักวิชาการด้านดนตรีที่มีประสบการณ์สอนกีตาร์ จำนวน 5 คน

3 เครื่องมือที่ใช้วิจัย

นอกจากสืบค้นเอกสาร และเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้องแล้ว การสืบค้นข้อมูลจากบุคคลเป็นส่วนสำคัญประการหนึ่งในการช่วยให้การวิเคราะห์เกิดความกระจ่าง และได้ข้อมูลตามวัตถุประสงค์มากที่สุด ซึ่งข้อมูลส่วนนี้จึงมีความจำเป็นต้องใช้เครื่องมือในการวิจัยเข้ามาช่วยในการเก็บข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์ แนวคำถามที่ใช้ในการตั้งคำถามในการจัดเสวนากลุ่ม และแบบสอบถาม ที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้แต่งตั้งขึ้น เพื่อประเมินคุณภาพก่อนนำไปใช้สัมภาษณ์จริง

4 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ 1) ข้อมูลเอกสารโน้ตเพลง แนวทางการจัดบทเพลง การลำดับความยากง่ายทางเทคนิคการบรรเลงของบทเพลง รวมทั้งเอกสารแนวทางการจัดการเรียนการสอน ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาวิชาศิลปกรรมศาสตรบัณฑิต ปี พ.ศ. 2558 และ 2) ข้อมูลจากการเสวนากลุ่มโดยกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้ และแบบสอบถาม เพื่อประกอบเป็นข้อมูลสรุป และนำไปปรับใช้ในการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาปฏิบัติกีตาร์คลาสสิกอย่างมีหลักการทางวิชาการ

5 การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิวัฒนาการของกีตาร์คลาสสิก มุ่งศึกษาถึงวิวัฒนาการของกีตาร์ที่มีหลักฐานข้อมูลจากเอกสารการศึกษาที่ผ่านมาโดยอิงตามยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ดนตรีตะวันตก และการศึกษาแนวทางการจัดการเรียนการสอนวิชาปฏิบัติกีตาร์คลาสสิกในระดับอุดมศึกษา มุ่งศึกษาการจัดวางเนื้อหา การกำหนดจุดมุ่งหมาย การใช้สื่อการสอน ตัวอย่างบทเพลงที่ฟังปฏิบัติ เทคนิคทางกีตาร์คลาสสิกที่สำคัญ และข้อเสนอแนะอื่น ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาทักษะการบรรเลงกีตาร์คลาสสิก

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ ได้ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด ดังนี้

1 วิวัฒนาการของกีตาร์คลาสสิก

ต้นกำเนิดของกีตาร์แบบที่ใช้กันในปัจจุบันนี้มีวิวัฒนาการทางกายภาพ รูปทรง และระบบการตั้งเสียงมาเป็นเวลายาวนาน ซึ่งในอดีตนั้นกีตาร์มีรูปทรงที่แตกต่างจากปัจจุบัน แต่ยังคงมีส่วนประกอบหลักที่สืบทอดกันมา คือ มีลักษณะเป็นเครื่องดนตรีประเภทเครื่องสาย (Chordophone) เป็นเครื่องดนตรีประเภทดีดบรรเลงด้วยนิ้วมือ (Picked) และเป็นเครื่องดนตรีที่มีกล่องเสียง (Sound Box) ข้อมูลที่ปรากฏในรูปแกะสลักและรูปปั้นโบราณที่นักโบราณคดีได้รวบรวมภาพเขียนในผนังถ้ำจากแหล่งอารยธรรมอียิปต์ แหล่งอารยธรรมซูเมอร์² และอารยธรรมบาบิโลน (อิหร่านในปัจจุบัน) โดยภาพเครื่องดนตรีที่พบนี้ เป็นภาพลักษณะเครื่องดนตรีชนิดเครื่องสาย มีชื่อเรียกออกเสียงตามภาษาอาหรับว่า กลันเบอร์ (Tanbur) และเซตาร์ (Setar) โดยทั้งสองเครื่องดนตรีนี้มีลักษณะทางกายภาพ และลักษณะการบรรเลงใกล้เคียงกับกีตาร์ในยุโรป คาดว่าอาจได้รับอิทธิพลทางวัฒนธรรม จากเส้นทางประวัติศาสตร์และอิทธิพลด้านต่าง ๆ ผสมผสานกัน คาดว่ามนุษย์ใช้กีตาร์เป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดความคิด ความรู้สึก และการแสดงออกทางอารมณ์ ในกิจกรรมประเพณีวัฒนธรรม จึง

² ซูเมอร์ เป็นแหล่งอารยธรรมโบราณในเขตบริเวณดินแดนเมโสโปเตเมียตอนใต้ มีพื้นที่ติดกับอ่าวเปอร์เซีย

ทำให้การบรรเลงกีตาร์มีบทบาทเป็นเครื่องดนตรีที่ใช้ในการบรรเลงประกอบจังหวะ (Background Rhythm Instrument) หลังจากนั้นจึงเริ่มเข้าสู่การบรรเลงร่วมกับเครื่องดนตรีอื่น ๆ และการบรรเลงประกอบการขับร้อง เพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลิน และการแสดงออกทางอารมณ์ของมนุษย์ต่อไป

ช่วงก่อนศตวรรษที่ 17

วิวัฒนาการของกีตาร์คลาสสิก ช่วงก่อนศตวรรษที่ 17 หรือที่เรียกว่ายุคฟื้นฟูศิลปวิทยา (Renaissance) นั้นมีมาบ้างแล้ว โดยเริ่มมีวิวัฒนาการจากเครื่องดนตรีประเภทเครื่องสายที่ชื่อว่า “วีอวยลา” (Vihuela) ซึ่งเป็นเครื่องดนตรีที่มีรูปทรงคล้ายกับกีตาร์ที่พบในแถบตะวันออก และทางใต้ของยุโรปในช่วงศตวรรษที่ 15-16 โดยเฉพาะอย่างยิ่งแถบอิตาลี โปรตุเกส และสเปน นอกจากนี้ในอดีตมีเครื่องดนตรีที่มีลักษณะทางกายภาพคล้ายกับกีตาร์นับไม่ถ้วน โดยเรียกรวม ๆ ว่า “ลูท” (Lute) และเครื่องดนตรีลักษณะเช่นเดียวกับลูทนี้พบมากในสมัยอียิปต์โบราณ ในดินแดนเปอร์เซีย ตุรกี จีน กรีก และโรมัน การเปลี่ยนลักษณะทางกายภาพของลูทมีวิวัฒนาการเรื่อยมา จนกระทั่งช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 7 ลูทเริ่มแพร่กระจายเข้าสู่ยุโรป ซึ่งการขยายตัวที่สำคัญคือในช่วงศตวรรษที่ 9 โดยชาวมัวร์จากแอฟริกาที่ได้นำลูทเข้าไปยังสเปน กลุ่มนักดนตรีที่มีบทบาทในการบรรเลงเครื่องดนตรีทั้งปียอวยลา และลูท ในยุคสมัยฟื้นฟูศิลปวิทยา เช่น หลุยส์ เดอ มิลาน (Luis de Milán, 1500–1561) หลุยส์ เดอ นาวารเรส (Luis de Narváez, 1510–1555) ออลอนโซ มุนดาร์รา (Alonso Mudarra, 1510–1580) เอนริเก เดอ วาลเดอราบาโน (Enríquez de Valderrábano, 1500–1557) มิเกล เดอ ฟรุลลানা (Miguel de Fuenllana, 1500-1579) เป็นต้น

ศตวรรษที่ 17-18 (ยุคบาโรก, ค.ศ.1600-1750)

บทบาทของกีตาร์เริ่มมีพัฒนาการเข้ามาแทนที่ปียอวยลา และลูท จากในยุคฟื้นฟูศิลปวิทยา โดยเฉพาะการเป็นเครื่องดนตรีที่ใช้บรรเลงในบริบทต่าง ๆ เช่น บรรเลงเพื่อความเพลิดเพลินกันเองกันภายในครอบครัว การบรรเลงเป็นแนวเบสยืนพื้น (Basso Continuo) หรือบรรเลงประกอบ (Accompaniment) ให้กับเครื่องดนตรีประเภทอื่น ๆ อย่างไรก็ตามบทบาทสำคัญของกีตาร์ที่มีวิวัฒนาการความก้าวหน้าเกิดขึ้น คือ เรื่องระบบการตั้งเสียงกีตาร์ที่ชัดเจนมากขึ้น³ และระบบโน้ตกีตาร์แบบ The Alfabeto Notation⁴ หรือระบบการจัดคอร์ดกีตาร์ นักกีตาร์ในช่วงสมัยศตวรรษที่ 17-18 ที่โดดเด่น เช่น จิโอวารนี เปาโล ฟอสคาร์ินี (Giovanni Paolo Foscarini, อิตาลี, 1600-1647) ฟรานเชสโก คอร์เบตต้า (Francesco Corbetta, อิตาลี, 1615–1681) แกสปาร์ ซานซ์ (Gaspar Sanz, สเปน, 1640–1710) โรเบิร์ต เดอ วิเซ่ (Robert de Visée, ฝรั่งเศส, 1658–1725) เป็นต้น

ศตวรรษที่ 18-19 (ยุคคลาสสิก, 1751-1825)

³ การตั้งเสียงกีตาร์ในช่วงยุคบาโรก ยังคงออกแบบมาใช้กับกีตาร์สายคู่ 5 ชุด ซึ่งยึดความสัมพันธ์ของการประสานเสียงโน้ตคู่ห้า เช่น E-E, B-B, G-G, D-D, A-A หรือ E-E, B-B, G-G, D-d (octave), A-A หรือ E-E, B-B, G-G, D-d (octave) , A-a (octave) เป็นต้น

⁴ The Alfabeto Notation เป็นระบบบันทึกโน้ตสำหรับกีตาร์ที่ดัดแปลงจากระบบแทบลูเจอร์ (Tablature) โดยใช้บันทึกโน้ตที่เล่นพร้อมกันหลาย ๆ โน้ต ในรูปแบบของสัญลักษณ์อักษรโรมัน ซึ่งต่อมาวิวัฒนาการเป็นระบบการจับคอร์ดกีตาร์ในปัจจุบัน

ช่วงเวลาในยุคคลาสสิกนี้กลุ่มนักกีตาร์ชาวอิตาลีได้ออกเดินทางไปทั่วภาคพื้นยุโรป โดยเฉพาะใน ปารีส เวียนนา และลอนดอน เพื่อแสดงผลงานการบรรเลงกีตาร์ และร่วมบรรเลงกับวงดนตรีอื่น ๆ โดยในช่วงปี 1800-1820 มียอดนักกีตาร์ (Guitar Virtuoso) ชาวอิตาลีคนชื่อว่า เมาริโอ จูเลียอันนี (Mauro Giuliani, 1781-1829) ได้ประพันธ์บทเพลงประเภทคอนแชร์โตสำหรับกีตาร์ขึ้นและจัดแสดงในเวียนนา ในช่วงเวลานั้นมีนักกีตาร์ที่มีความสามารถสูงที่อยู่ร่วมสมัย เช่น เว็นเซล โทมัส เมติเอก้า (Wenzel Thomas Matiegka, 1773-1830) อันตอล เดียอาเบลลี (Anton Diabelli, 1781-1858) และเลียวฮาร์ด ฟอน คอล (Leonhard von Call, 1768-1815) หลังจากนั้นในช่วงปี ค.ศ.1810-1840 เมืองปารีส กลายเป็นแหล่งรวมยอดนักกีตาร์ชาวอิตาลีหลายคน เช่น แมททีโอ คาร์คาสซี (Matteo Carcassi, 1792-1853) และ เฟอร์ดินานโด คารุลลี (Ferdinando Carulli, 1770-1841) นอกจากนี้มียอดนักกีตาร์ชาวสเปน เช่น ดีโอนิสซิโอ อักัวอาโด (Dionisio Aguado, 1784-1849) และ เฟอนันโด ซอร์ (Fernando Sor, 1778-1839)

ศตวรรษที่ 19-20 (ยุคโรแมนติก, ค.ศ.1826-1920)

ช่วงครึ่งหลังของศตวรรษที่ 19 ถึงต้นศตวรรษที่ 20 (ประมาณ ปี ค.ศ.1860-1910) เมืองบาร์เซโลนา (Barcelona) กลายเป็นศูนย์กลางการวิวัฒนาการของกีตาร์แทนที่เมืองปารีส โดยกลุ่มนักกีตาร์คนสำคัญที่เคลื่อนไหวทางการแสดงกีตาร์ และการวางรากฐานบทเพลงกีตาร์ในช่วงเวลานั้น ได้แก่ จูเลีย อาร์คาส (Julian Arcas, 1832-1882) โฆเซ เฟร์เรร์ เอสเตเว เดอ ฟิวกาตาส (José Ferrer Esteve de Fugadas, 1835-1916) ฟรานซิสโก ทาเรก้า (Francisco Tárrega, 1852-1909) อันโตนิโอ จิเมเนซ มานคอน (Antonio Jiménez Manjón, 1866-1919) และ มิเกล ล็อบเบต (Miguel Llobet, 1878-1938) ในช่วงยุคโรแมนติกนี้ถือได้ว่าเป็นจุดเริ่มต้นของ “ยุคทองของกีตาร์คลาสสิก” เนื่องจากมีการวางรากฐานทั้งด้านบทเพลง และเทคนิคการบรรเลงไว้เป็นจำนวนมาก ดังจะเห็นได้จากบทเพลงในยุคนี้มีความหลากหลายรูปแบบ และเป็นอิสระ นักกีตาร์ที่มีผลงานโดดเด่นช่วงยุคโรแมนติก เช่น โฮเซ โบรกา (José Broca, 1805-1882) นโปเลียน คอสตี (Napoléon Coste, 1806-1883) ฟรานซิสโก ทาเรก้า (Francisco Tárrega, 1852-1909) มิเกล ล็อบเบต (Miguel Llobet, 1878-1938) ออกลัสติน บาร์รียอส มงโกเร (Agustín Barrios Mangoré, 1885-1944) เอเตอร์ วิลลา-โลบอส (Heitor Villa-Lobos, 1887-1959) เป็นต้น

ศตวรรษที่ 20 ถึงปัจจุบัน (ยุคสมัยใหม่, ค.ศ.1921-ปัจจุบัน)

ศตวรรษที่ 20 ถึงปัจจุบัน เป็นช่วงเวลาที่มีวิวัฒนาการด้านต่าง ๆ ในโลก มีพัฒนาการรวดเร็วไปมาก และเหตุการณ์สงครามโลกครั้งที่สอง (ค.ศ.1945) ที่ส่งผลกระทบสร้างความเปลี่ยนแปลงต่อระบบสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ และความเป็นอยู่ของผู้คนในพื้นที่ยุโรปมาก ส่งผลต่อพัฒนาการด้านดนตรีอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ดังนั้นการแบ่งกลุ่มนักดนตรีสมัยปัจจุบันจึงขอแบ่งออกเป็นสองกลุ่ม ได้แก่ กลุ่มดนตรีสมัยใหม่ตอนต้น (Early Modern Music) หมายถึง ดนตรีและนักกีตาร์ที่มีบทบาทในช่วงเวลาตั้งแต่ ค.ศ.1921-1945 และกลุ่มสมัยใหม่ (Modern Music) หมายถึง ดนตรีและนักกีตาร์ที่มีบทบาทในช่วงเวลาตั้งแต่หลังสงครามโลกถึงปัจจุบันหรือ ปี ค.ศ.1946 ถึงปัจจุบัน

ดนตรีสมัยใหม่ตอนต้นในศตวรรษที่ 20 นี้ มีแนวโน้มนเป็นดนตรีที่มีระบบเสียงที่ไม่เน้นโน้ตสำคัญ หรือไม่มีโน้ตที่มีอิทธิพลเหนือโน้ตอื่น ๆ หรือที่เรียกว่า “ดนตรีระบบไม่อิงกฎเสียง” (Atonality Music)

เป็นลักษณะทางดนตรีที่ปรากฏว่าถูกนำมาใช้อย่างแพร่หลายในดนตรีช่วงต้นศตวรรษที่ 20 นี้ อย่างไรก็ตาม นอกจากระบบเสียงของดนตรีแล้ว ด้านบทบาทการแสดง การบรรเลงของนักดนตรีมีอิสระทางการแสดงมากขึ้น รวมทั้งการประพันธ์เพลงที่มีความแปลกใหม่หลากหลายขึ้นตามลำดับ จนกลายเป็นสิ่งสร้างจุดเด่นให้กับนักแสดง โดยนักกีตาร์ในกลุ่มดนตรีสมัยใหม่ตอนต้น เช่น เฟเดอริโก โมเรโน โตร์โรบา (Federico Moreno Torroba, 1891-1982) อันเดส เซโกเวีย (Andrés Segovia, 1893-1987) เรจินโน ไวน์ เดอ ลา มาซา (Regino Sainz de la Maza, 1896-1981) จัวอาคิน โรดริโก (Joaquin Rodrigo, 1901-1999) เป็นต้น ส่วนกลุ่มสมัยใหม่ (modern music) เช่น จอห์น วิลเลียม (John Williams, 1941~) เป็นต้น

โดยสรุปการศึกษาถึงวิวัฒนาการของกีตาร์คลาสสิกนั้น กล่าวได้ว่า มีการเริ่มต้นมาจากการรับอิทธิพลจากเครื่องดนตรีไวโอลิน และกีตาร์ในในช่วงศตวรรษที่ 16 จากนั้นมีวิวัฒนาการทั้งทางด้านลักษณะทางกายภาพของเครื่องดนตรีที่เปลี่ยนแปลงไป ด้านการใช้สายซึ่งแต่เดิมเป็นสายคู่ 5 ชุด มีวิวัฒนาการมาเป็นสายเดี่ยว 6 เส้น และรวมถึงระบบการตั้งสายที่เป็นมาตรฐานใช้กันเรื่อยมาจวบจนในช่วงกลางศตวรรษที่ 19 ที่มีการออกแบบรูปร่างกีตาร์คลาสสิกที่ใช้กันในปัจจุบันกีตาร์คลาสสิกในแบบปัจจุบันนี้ มีการจำแนกประเภทความเป็นกีตาร์คลาสสิกอย่างชัดเจน ด้วยอิทธิพลประการหนึ่งจากนักกีตาร์ผู้ซึ่งเป็นทั้งนักกีตาร์ นักเล่นลูท (Lute) และเป็นช่างทำกีตาร์ชาวสเปน ชื่อว่า อันโตนิโอ ทอร์เรส กัวอาโด (Antonio Torres Jurado, 1817-1892) ผู้ออกแบบรูปร่างกีตาร์คลาสสิกที่แพร่หลายในปัจจุบัน และเมื่อภายหลังทอร์เรสเสียชีวิตไปรูปร่างกีตาร์ที่ ทอร์เรสออกแบบนั้นถูกใช้เป็นต้นแบบการวางรูปร่างกีตาร์คลาสสิก และกีตาร์อะคูสติคไปทั่วโลก

นอกจากนี้ ปัจจัยสำคัญที่ทำให้กีตาร์คลาสสิก มิได้สูญหายไป แต่ยังคงมีวิวัฒนาการอย่างต่อเนื่องจากอดีตจนถึงปัจจุบัน นั่นคือ บทเพลงที่แสดงถึงเทคนิคการบรรเลงที่เป็นลักษณะเฉพาะตัวของเครื่องดนตรีกีตาร์ ดังจะเห็นได้จากการมีนักกีตาร์หน้าใหม่เกิดขึ้นในแต่ละช่วงยุคสมัยที่เพิ่มจำนวนขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับความนิยมในเครื่องดนตรีประเภทกีตาร์ในปัจจุบันที่วิวัฒนาการไปสู่กีตาร์ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น กีตาร์อะคูสติค กีตาร์ไฟฟ้า รูปร่างต่าง ๆ เป็นต้น

2 แนวทางการจัดการเรียนการสอนวิชาปฏิบัติกีตาร์คลาสสิกในระดับอุดมศึกษา

นอกจากการจัดการเรียนการสอนวิชาดนตรีในระดับอุดมศึกษาแล้ว ที่ผ่านมามีสถาบันสอนดนตรีเอกชนหลายสถาบันได้เปิดสอนและวางรากฐานการเรียนกีตาร์คลาสสิกไว้อย่างลุ่มลึก เช่น โรงเรียนดนตรียามาฮา (Yamaha Music School) วิทยาลัยดนตรีทรินิตี้ ลอนดอน (Trinity Music London) วิทยาลัยดนตรีหลวง (Associated Board of the Royal Schools of Music, ABRSM) สถาบันการสอนดนตรีตามแนวทางของซูซูกิ (Suzuki Method) เป็นต้น สถาบันดนตรีเหล่านี้ได้วางแนวทางการเรียนกีตาร์คลาสสิกไว้เป็นลำดับขั้น ซึ่งแต่ละสถาบันนั้นมีหลักการแนวทางการวางลำดับการเรียนรู้บทเพลงเพื่อพัฒนาทักษะการบรรเลงที่แตกต่างกันไป ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ นอกจากการศึกษาข้อมูลเอกสารทางประวัติศาสตร์แล้ว การศึกษาถึงข้อมูลที่ได้จากประสบการณ์ (เรียน/สอน) ในสถาบันดนตรี รวมทั้งข้อมูลการพบเห็นที่เป็นปัจจุบัน จึงควรมีการนำมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันเพื่อให้เกิดประโยชน์ทางวิชาการ และนำไปสู่การพัฒนาทักษะการบรรเลงกีตาร์

คลาสสิก ทั้งนี้ในการดำเนินการวิจัยในด้านการเสวนากลุ่ม ได้มีรายละเอียดประเด็นการเสวนาที่เป็นภาพสะท้อนทั้งจากผู้สอน และผู้เรียน โดยข้อมูลต่อไปนี้แนวทางการจัดการเรียนการสอนวิชาปฏิบัติกีตาร์คลาสสิกในระดับอุดมศึกษา ซึ่งเมื่อผู้สอนนำแนวทางดังกล่าวไปปรับใช้ในการจัดการเรียนการสอน โดยพิจารณาให้เหมาะสมกับบริบทในหลักสูตรของแต่ละสถาบันแล้วจะเกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาทักษะการบรรเลงกีตาร์คลาสสิกของนักศึกษาสาขาวิชาดนตรีในระดับอุดมศึกษาในอนาคตต่อไป โดยมีรายละเอียด ดังนี้

2.1 การจัดวางเนื้อหา

การจัดวางเนื้อหาการสอนในแต่ละภาคเรียนเป็นประเด็นสำคัญที่ผู้สอนควรเตรียมตัวมาเป็นอย่างดี โดยการจัดวางเนื้อหาการสอนวิชากีตาร์คลาสสิกเพื่อให้เกิดการพัฒนาทักษะการบรรเลงกีตาร์คลาสสิกในระดับอุดมศึกษาที่มีประสิทธิภาพ นั้น มีข้อเสนอแนวทางดังนี้

1) การเตรียมบทเพลง สำหรับใช้เป็นตัวอย่างบทฝึกในภาคเรียนควรมีความสัมพันธ์กับระดับความยากง่ายของลำดับวิชา ทั้งนี้ผู้สอนอาจศึกษาการจัดลำดับบทเพลงจากคู่มือการสอบเกรด (Couse Syllabus) ของสถาบันดนตรีที่เปิดสอนทั้งในและต่างประเทศมาประกอบได้ ตัวอย่างเช่น การจัดสอบวิชากีตาร์คลาสสิกของสถาบันดนตรียามาฮา (Yamaha Music School) ที่มีการจัดระดับการสอบชั้นของวิชากีตาร์คลาสสิกไว้อย่างชัดเจนทั้งในระดับทักษะการเป็นนักเรียน (Student Grades) ระดับชั้นการเป็นครูผู้สอน (Teacher Grades) จนถึงระดับชั้นการเป็นผู้แสดง (Performer Grades) หรือสถาบันอื่น ๆ นอกจากนี้อาจเตรียมบทเพลงโดยคำนึงถึงเทคนิคการบรรเลงของกีตาร์ หรือลักษณะบทเพลงตามยุคสมัย

2) การสอนเทคนิคปฏิบัติเครื่องดนตรีนั้น ผู้สอนควรวางเนื้อหาการสอนเรื่องทฤษฎีดนตรีสากล ควบคู่กับการสอนปฏิบัติด้วย เช่น การนับค่าจังหวะโน้ต การสร้างความเข้าใจในการปฏิบัติตามเครื่องหมายกำกับจังหวะ (Time Signature) ในลักษณะต่าง ๆ รวมทั้งวิวัฒนาการของเครื่องดนตรี ผู้ประพันธ์เพลง และนักกีตาร์

3) ควรให้ความสำคัญต่อการสร้างความเข้าใจในตำแหน่งโน้ตบนคอกีตาร์ การนับตำแหน่งช่วงคู่แปด การแบ่งตำแหน่งโน้ตในกลุ่มตามตำแหน่งที่ใกล้เคียงกัน เพื่อสร้างพื้นที่การเคลื่อนที่ของนิ้วมือที่เป็นธรรมชาติที่สุด รวมทั้งการสร้างความเข้าใจในน้ำเสียงของโน้ตเดียวกันในตำแหน่งที่ต่างกัน

4) ควรสอนเสริมเรื่องการวิเคราะห์รูปแบบ องค์ประกอบต่าง ๆ ของบทเพลง (Form and Analysis) ควบคู่กันไปเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจเชิงลึก การสอนเรื่องการวิเคราะห์รูปแบบอาจใช้หลักการวิเคราะห์องค์ประกอบดนตรี เช่น การวิเคราะห์เสียง การวิเคราะห์การประสานเสียงที่เกิดขึ้นทั้งแบบขึ้นคู่ และแบบคอร์ด การวิเคราะห์ทำนอง การวิเคราะห์รูปแบบ เครื่องหมาย คำศัพท์ เป็นต้น

การแสดงความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการจัดวางเนื้อหา โดยใช้แบบสอบถาม พบว่าระดับคะแนนมากที่สุดคือ วางเนื้อหาการสอนกีตาร์ในแต่ละภาคเรียนควรมีความสัมพันธ์กับเนื้อหาหลักสูตรของสถาบันดนตรีเอกชน มีความสัมพันธ์กับการแบ่งตามยุคสมัยของดนตรี และควรสอดคล้องกับการพัฒนาทักษะเฉพาะตัวของผู้เรียน เห็นด้วย ร้อยละ 76 เห็นด้วยปานกลาง ร้อยละ 24 ในขณะที่การวางเนื้อหาควรสอดคล้องกับแนวโน้มสมัยนิยม (เพลงที่ใช้ประกวด) เห็นด้วย ร้อยละ 68 เห็นด้วยปานกลาง ร้อยละ 32

2.2 การกำหนดจุดมุ่งหมาย

จุดมุ่งหมายของแต่ละระดับชั้นปีการศึกษา ควรมีการสร้างความเข้าใจให้ผู้เรียนได้พัฒนาแนวคิดทั้งทางด้านทักษะการบรรเลง และทักษะการถ่ายทอดความรู้ (การสอน) อย่างถูกวิธี โดยเพิ่มระดับความซับซ้อนขึ้นไปตามความยากของระดับชั้น อย่างไรก็ตามการกำหนดจุดมุ่งหมายของรายวิชาควรกำหนดให้สอดคล้องกับแนวคิด ปรัชญาของหลักสูตร หรือของมหาวิทยาลัยเป็นหลัก

ทั้งนี้การแสดงความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการกำหนดจุดมุ่งหมายการสอนกีตาร์ในแต่ละภาคเรียนโดยใช้แบบสอบถาม พบว่า ระดับคะแนนมากที่สุดคือ การกำหนดจุดมุ่งหมายการสอนกีตาร์ที่สอดคล้องกับการพัฒนาทักษะเฉพาะตัวของผู้เรียน เห็นด้วย ร้อยละ 76 และเห็นด้วยปานกลาง ร้อยละ 24 คะแนนรองลงมาคือการกำหนดจุดมุ่งหมายที่สัมพันธ์กับหลักสูตรของสถาบันดนตรีภายนอก และสอดคล้องกับแนวโน้มสมัยนิยม เห็นด้วย ร้อยละ 68 และเห็นด้วยปานกลาง ร้อยละ 32 ในขณะที่การกำหนดจุดมุ่งหมายสอดคล้องกับปรัชญาท้องถิ่น หรือมหาวิทยาลัย เห็นด้วย ร้อยละ 68 เห็นด้วยปานกลาง ร้อยละ 24 และไม่เห็นด้วย ร้อยละ 8

2.3 การใช้สื่อการสอน

1) สื่อด้านตัวอย่างบทเพลงมีจำนวนเพียงพอ และมีคุณภาพ และสะดวกต่อการเข้าถึง ดังนั้นผู้สอนจึงควรชี้แนะตัวอย่างทักษะการบรรเลงของสื่อที่นำมาใช้สอนอย่างมีหลักการ

2) การใช้อุปกรณ์เสริม เช่น แผ่นวางกีตาร์ขณะบรรเลง (Classical Guitar Leg Rest) ควรนำมาใช้เพื่อช่วยลดความเมื่อยล้าในการบรรเลง หรือฝึกซ้อมที่ยาวนาน

ทั้งนี้การแสดงความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการใช้สื่อการสอนกีตาร์พบว่าระดับคะแนนมากที่สุดคือ ผู้เรียนเตรียมอุปกรณ์การเรียนมาเอง เห็นด้วย ร้อยละ 100 หลักสูตรมีการเตรียมอุปกรณ์การเรียนให้ เห็นด้วยร้อยละ 76 ในขณะที่การใช้หนังสือ สื่อ ที่พัฒนาโดยตัวผู้สอนเอง และใช้หนังสือ สื่อ จากต่างประเทศ เห็นด้วยร้อยละ 76

2.4 ตัวอย่างบทเพลงที่พึงปฏิบัติ

1) การนำบทเพลงมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน นั้น ควรแบ่งออกเป็นสองประเภท คือ กลุ่มเพลงที่เป็นเพลงแบบฝึกหัดในลักษณะดนตรียุคสมัยต่าง ๆ เป็นบทเพลงที่มุ่งเน้นทักษะเทคนิคที่เหมาะสมกับระดับการเรียนรู้ และกลุ่มเพลงที่เป็นเพลงสำหรับแสดง อย่างไรก็ตามการนำรายการเพลงของสถาบันการสอนดนตรีเอกชน มาพิจารณาปรับใช้เป็นเกณฑ์ถือได้ว่าเป็นแนวทางที่เหมาะสมประการหนึ่ง ส่วนกลุ่มเพลงที่ใช้สำหรับแสดง ควรเป็นเพลงเลือกอิสระตามความสนใจของผู้เรียนแต่ละคน แต่ควรอยู่ในดุลยพินิจของผู้สอน

2) การนำเพลงที่ได้รับความนิยมมาแสดง หรือใช้เป็นบทเพลงแบบฝึกหัดเป็นสิ่งที่ดี ตัวอย่างเพลงชนิดนี้ เช่น Romance de Amor, Canon in D, Turkish March, The Entertainer, Sakura เป็นต้น นอกจากนี้แนวเพลงประเภทลาตินในจังหวะสนุก ผลงานของ Barrios, Piazzola, Pernambuco, Lauro สามารถนำมาใช้ได้เช่นกัน

3) บทเพลงพระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 9 ควรที่จะนำมาเป็นกรณีศึกษา เรียนรู้ และฝึกหัดอย่างมาก รวมทั้งบทเพลงกีตาร์คลาสสิกในรูปแบบเพลงไทยที่เรียบเรียงจากนักกีตาร์คลาสสิกในประเทศไทย

ทั้งนี้การแสดงความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อบทเพลงที่พึงปฏิบัติพบว่าระดับคะแนนมากที่สุดคือ บทเพลงที่อ้างอิงจากสถาบันสอนดนตรี เห็นด้วย ร้อยละ 76 บทเพลงพระราชนิพนธ์ เห็นด้วย ร้อยละ 72 บทเพลงที่ผู้เรียนเลือกเองอิสระ เห็นด้วย ร้อยละ 68 และบทเพลงที่เรียบเรียงขึ้นใหม่ เห็นด้วย ร้อยละ 64 ตามลำดับ

2.5 บทเพลง เทคนิคทางกีตาร์คลาสสิกที่สำคัญ

1) การฝึกเทคนิคการเล่นบันไดเสียง (Scale) อย่างชำนาญเป็นสิ่งสำคัญมาก และการฝึกเทคนิคการเล่นกระจายคอร์ด (Arpeggios) ควบคู่กันไปในั้นเป็นสิ่งสำคัญเช่นกัน

2) ฝึกการเล่นคู่เสียงอย่างสม่ำเสมอ เช่น คู่ 3 คู่ 6 และคู่ 8 เป็นต้น

3) การฝึกเทคนิคทางกีตาร์คลาสสิกที่ปรากฏในบทเพลงถือเป็นสิ่งสำคัญ

4) สร้างความเข้าใจการบรรเลงแนวต่าง ๆ เช่น แนวทำนอง แนวคอร์ด และแนวเบสประสาน

ทั้งนี้ การแสดงความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อเทคนิค รูปแบบ บทเพลงที่น่าสนใจของรูปแบบเพลงยุคสมัยต่าง ๆ พบว่าระดับคะแนนมากที่สุดคือ รูปแบบบทเพลงยุคสมัยใหม่ เห็นด้วย ร้อยละ 72 รูปแบบบทเพลงยุคคลาสสิก หรือรูปแบบบทเพลงยุคโรแมนติก ร้อยละ 64 และรูปแบบบทเพลงยุคบาโรก ร้อยละ 40

ข้อเสนอแนะอื่น ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อแนวทางการจัดการเรียนการสอนวิชาปฏิบัติกีตาร์คลาสสิกในระดับอุดมศึกษา เช่น อุปกรณ์เทียบเสียง (Tuner) ที่ได้มาตรฐานเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับนักกีตาร์ทุกคน หนังสือหรือโน้ตที่นำมาใช้ ผู้สอนควรพิจารณาทางนี้ รวมทั้งการเขียนเทคนิคลงไปในเพลงของผู้เขียน และความถูกต้องของโน้ตเพลง โน้ตเพลงที่พิมพ์ไม่ชัดเจน ไม่ควรนำมาใช้ประกอบในการเรียนการสอน บทเพลงชิ้นต้นควรมีลักษณะแบบดนตรียุคคลาสสิก คือ เพลงที่มีลักษณะทำนอง คอร์ด เบส ควรจัดเพลงให้สอดคล้องกับระดับของผู้เรียน แบ่งออกเป็นระดับต้น ระดับกลาง และระดับสูง บทเพลงที่นำมาแสดง หรือเป็นตัวอย่างในการเรียนการสอน อาจใช้เพลงสมัยนิยม แจ๊ส ร็อค ฟังก์ชัน ที่ถูกเรียบเรียงสำหรับบรรเลงด้วยกีตาร์คลาสสิกสามารถนำมาใช้ในการเรียนการสอนได้ และควรจัดการเรียนการสอนทุกวันเพื่อติดตามทักษะของผู้เรียน

ภาพที่ 2 การจัดการเสวนากลุ่ม

ที่มา: งามา อธิพนวิเศษ

แนวทางจากการเสวนานั้น เป็นแนวทางที่เสนอเป็นแนวปฏิบัติในการจัดการเรียนการสอนวิชาปฏิบัติกีตาร์คลาสสิกในระดับอุดมศึกษา เพื่อให้มีมาตรฐานการจัดการเรียนการสอน และเกิดความเข้าใจต่อการ

ส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียน โดยให้ผู้สอนเกิดความเข้าใจอย่างเป็นระบบ และครอบคลุมในเนื้อหาสาระที่พึงมีในการสอนวิชาปฏิบัติ สามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และพัฒนาทักษะการบรรเลงกีตาร์คลาสสิกได้ดีขึ้นตามลำดับเหมาะสมกับมาตรฐานการเรียนรู้ในระดับอุดมศึกษา ทั้งนี้แต่ละสถานศึกษาควรมีการปรับใช้ให้เหมาะสมกับปรัชญา แนวคิด ของแต่ละสถาบันเองจะช่วยให้เกิดการพัฒนามากยิ่งขึ้นตามลำดับ

อภิปรายผล

วิวัฒนาการของกีตาร์คลาสสิก มีปรากฏมาแต่โบราณ พบได้จากหลักฐานภาพวาดภายในผนังถ้ำจากแหล่งอารยธรรมอียิปต์ แหล่งอารยธรรมซูเมอร์ และอารยธรรมบาบิโลน เป็นภาพลักษณะเครื่องดนตรีตระกูลเครื่องสาย ประเภทเครื่องดีด ชื่อเรียกออกเสียงตามภาษาอาหรับว่า กลันเบอร์ (Tanbur) และซีตาร์ (Setar) ความชัดเจนของกีตาร์เริ่มมีพัฒนาการมากขึ้นในช่วงศตวรรษที่ 15-16 โดยรับอิทธิพลมาจากเครื่องดนตรีชื่อว่า “วียูยล่า” (Vihuela) และเครื่องดนตรีเครื่องสาย “ลูท” (Lute) จนเข้าสู่ศตวรรษที่ 17-18 บทบาทของกีตาร์เริ่มเข้ามาแทนที่ปียูยล่าและลูทอย่างต่อเนื่อง ช่วงศตวรรษที่ 18-19 เป็นช่วงเวลาที่ยุโรป ทำให้ช่วงครึ่งหลังของศตวรรษที่ 19 ถึงต้นศตวรรษที่ 20 ถือเป็นจุดเริ่มต้นของ “ยุคทองของกีตาร์คลาสสิก” เนื่องจากมีการวางรากฐานทั้งบทเพลงและเทคนิคการบรรเลงไว้มากเป็นจำนวนมาก เข้าสู่ช่วงศตวรรษที่ 20 แนวโน้มลักษณะดนตรีเริ่มเป็นดนตรีแบบ “ดนตรีระบบไม้องค์ยูเนสโกเสียง” รวมทั้งการบรรเลงของนักดนตรีมีอิสระทางการแสดงมากขึ้น การประพันธ์เพลงที่มีความแปลกใหม่หลากหลายขึ้นตามลำดับ การศึกษาวิจัยเชิงประวัติศาสตร์ของกีตาร์ภายในประเทศมีข้อมูลจำกัดอย่างมาก ที่ใช้เป็นหลักในการค้นคว้าอ้างอิงกันในหมู่นักวิชาการกีตาร์คืองานเขียนของ วิทยา วอสเปียน, (2531) ซึ่งได้ศึกษาพัฒนาการของกีตาร์โดยกล่าวถึงพัฒนาการของกีตาร์ที่เริ่มมาจากวียูยล่า (Vihuela) ในช่วงสมัยยุคฟื้นฟูศิลปวิทยาและมีพัฒนาการทางกายภาพ การตั้งเสียง และเทคนิคการบรรเลงต่าง ๆ เรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน โดยถือว่าการศึกษาของ วิทยา วอสเปียน ครั้งนี้เป็นการศึกษาวางรากฐานการศึกษาวิวัฒนาการของกีตาร์ในฉบับภาษาไทยที่ครอบคลุมเรื่องราวมากที่สุดงานหนึ่ง ในต่างประเทศงานศึกษาที่เป็นปัจจุบันมีงานศึกษาของ จูลิโอ ริเบรโร ออร์เวส, (Alves, Julio Ribeiro, 2015) ที่ศึกษาเรื่องพัฒนาการของกีตาร์ตั้งแต่โบราณ กีตาร์ในยุคฟื้นฟูศิลปวิทยา ที่มีวิวัฒนาการมาจากวียูยล่า และลูท ทั้งนี้จากข้อมูลการศึกษาที่ผ่านมาของนักวิชาการที่กล่าวถึงมานั้น ผสมกับข้อมูลปลีกย่อยที่ได้จากเรื่องราวของนักกีตาร์ในยุคสมัยต่าง ๆ จึงทำให้พบว่า วิวัฒนาการของกีตาร์คลาสสิกนั้นขึ้นอยู่กับนักกีตาร์ในแต่ละยุคสมัยที่ประพันธ์เพลง รวมทั้งเทคนิควิธีการเล่นที่น่าสนใจ ทำให้ได้รับความนิยมและแพร่หลายอย่างรวดเร็ว ดังจะเห็นได้จากนักกีตาร์ที่ทรงอิทธิพลที่สุดในช่วงศตวรรษที่ 19-20 คือ ฟรานซิสโก ทาเรก้า, (Francisco Tárrega, 1852–1909) นั้น ได้นำผลงานเพลงที่ได้รับความนิยมจากคีตกวีที่มีชื่อเสียงมาเรียบเรียงด้วยกีตาร์คลาสสิก โดยทาร์เรก้าได้สร้างสรรค์เทคนิคทางกีตาร์คลาสสิกเข้าไปในบทเพลงอย่างงดงาม ปรากฏนี้จึงเป็นแบบอย่างในการสร้างสรรค์ของวงการกีตาร์คลาสสิกให้เจริญก้าวหน้าต่อไป

ในด้าน การศึกษาแนวทางแนวทางการจัดการเรียนการสอนวิชาปฏิบัติกีตาร์คลาสสิกในระดับอุดมศึกษา ซึ่งข้อมูลที่ได้นั้นถือเป็นภาพสะท้อนอย่างแท้จริงที่เกิดขึ้นจากมุมมองของผู้ที่เกี่ยวข้องในการสอนวิชาปฏิบัติกีตาร์ ผลการศึกษามีทั้งที่สอดคล้องกับการศึกษาของนักวิชาการที่ผ่านมาและมีข้อเพิ่มเติม ดังเช่น การศึกษาของ กมลธรรม เกื้อบุตร, (2554, 165-183) กล่าวว่า การวางแผนเนื้อหาการสอนกีตาร์ของโรงเรียนดนตรีคีตะนนท์ แบ่งเป็นระดับขั้นต้น กลาง และสูง โดยขั้นต้นเป็นการพัฒนาทักษะการเล่นที่ถูกวิธี ส่วนขั้นกลาง และสูง เน้นเรื่องการถ่ายทอดความรู้สึก อารมณ์เพลง นอกจากนี้ยังแบ่งตามวัยวุฒิ ได้แก่ วัยเด็ก วัยรุ่น และวัยผู้ใหญ่ โดยการกำหนดจุดมุ่งหมายสำคัญของ อาจารย์กีรตินันท์ คือ ผู้เรียนต้องมีพื้นฐานการเล่นกีตาร์คลาสสิกที่ดีเป็นธรรมชาติ รวมทั้งการอ่านโน้ต สอดคล้องกับการศึกษาของ รัฐนิติ นิติอาภรณ์ และวิบูลย์ ตระกูลฮุ่น, (2559, 108-122) ที่ศึกษาถึงกระบวนการสอนกีตาร์ของครู 15 ท่าน โดยลำดับขั้นตอน ได้แก่ การเตรียมความพร้อม ข้อมูลจำเป็นต้องทราบของผู้เรียน การวางแผนการสอนและการจัดเรียงเนื้อหา การเลือกใช้แบบเรียน การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสอน และการใช้แรงจูงใจแก่ผู้เรียน ในด้านการแก้ไขปัญหาการจัดการเรียนการสอนดนตรี การศึกษาของนักวิชาการที่กล่าวมาทั้งสองท่านเป็นการศึกษามุมมองจากครูผู้สอนที่มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียน ทั้งในเมื่อนำมาสังเคราะห์รวมกับข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ ซึ่งส่วนหนึ่งเป็นข้อมูลที่มาจากผู้เรียน จึงทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนแนวทางซึ่งกันและกัน โดยภาพรวมมีความคิดเห็นในทิศทางเดียวกัน แต่ทั้งนี้ควรพัฒนาการสอนกีตาร์ที่ดีขึ้น ควรเพิ่มเติมเรื่องการสอนทฤษฎีดนตรี ประวัติ และเทคนิคการบรรเลงที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติของเครื่องดนตรีจะช่วยให้การบรรเลงพัฒนามากขึ้นตามลำดับ โดยส่วนนี้ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่า โดยปกติแล้วในการเรียนดนตรีในระดับอุดมศึกษา จะมีการเรียนทั้งวิชาทฤษฎี และวิชาประวัติศาสตร์อยู่แล้ว ดังนั้นในส่วนนี้ผู้สอนในรายวิชาควรมีการเพิ่มเนื้อหาเกี่ยวกับทฤษฎีและประวัติศาสตร์ของเครื่องดนตรีเข้าไปด้วย หรือแยกเป็นรายวิชาเฉพาะเจาะจงของแต่ละชนิดเครื่องดนตรีได้

ในด้านการสอนนั้น การศึกษาของ ธวัช วิวัฒนปฐพี, (2550 : 30) ที่กล่าวว่า การจัดการสอนดนตรีในอดีตมักเป็นการให้ความรู้มากกว่าเรียนรู้เข้าใจชีวิตจิตใจของผู้เรียนว่าความจริงเขาต้องการอะไร ผู้สอนเป็นผู้ที่มีบทบาทกับผู้เรียนมากที่สุดต้องพัฒนาการเรียนรู้เพื่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีความสุข และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในทางที่พึงประสงค์ได้ สอดคล้องกับ จารุวรรณ สุริยวรรณ, (2561 : 116) ที่ศึกษาองค์ประกอบทางดนตรี และเทคนิคการบรรเลงเปียโน กล่าวว่า เมื่อเริ่มซ้อมบทเพลงใหม่ จำเป็นต้องมีการปรับตัวและทำความเข้าใจบทเพลงเหล่านั้น เรียนรู้องค์ประกอบพื้นฐานของเพลงโดยผ่านการฟังบทเพลงอย่างตั้งใจเพื่อความเข้าใจอันลึกซึ้ง ซึ่งผู้วิจัยมีความคิดเห็นที่เกิดจากการจัดเสวนาโดยผู้เรียนที่ได้แสดงออกมาว่า ผู้สอนควรมีความเข้าใจในสภาพจิตใจขั้นพื้นฐานของผู้เรียนการเพิ่มเติมเนื้อหาให้กับผู้เรียนกีตาร์นั้น ผู้สอนอาจต้องใช้วิจารณญาณในการให้ความรู้กับผู้เรียนเป็นรายบุคคล หรือมีรูปแบบการถ่ายทอดที่ทำให้ผู้เรียนไม่เครียด และรู้สึกท้อแท้จนเกินไป โดยข้ออภิปรายนี้สอดคล้องกับการศึกษาของ บรรจง พลจันทร์ และคณะ, (2555 : 89-107) ที่กล่าวว่า สถานศึกษาควรจัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อพัฒนาให้ครอบคลุมในทุกด้าน สนับสนุนและพัฒนาสื่อช่วยสอนพัฒนาหลักสูตรให้ตรงตามความต้องการของสถานประกอบการ ดูแลนักศึกษาอย่างใกล้ชิด นั้น ผู้วิจัยคิดว่าผู้เรียนจะเกิดความรู้สึกไว้วางใจและรู้สึกการทำงานเป็นทีมกับผู้สอนอย่างจริงใจ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1 การใช้ประโยชน์เชิงวิชาการ กล่าวได้ว่า การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ช่วยเติมเต็มข้อมูลที่มีมาในอดีตและแสดงให้เห็นถึงวิวัฒนาการของกีตาร์คลาสสิก โดยเป็นจุดขยายผลต่อไปยังการศึกษาวิเคราะห์เฉพาะตัวนักกีตาร์ในแต่ละช่วงยุคสมัย ในส่วนของข้อมูลแนวทางการจัดการเรียนการสอนรายวิชาปฏิบัติกีตาร์ หรือปฏิบัติเครื่องดนตรีชนิดอื่น ๆ ได้ และนอกจากนี้สามารถนำไปปรับใช้ให้สัมพันธ์กับการเขียน มคอ.3 รายวิชาปฏิบัติกีตาร์ได้

2 การใช้ประโยชน์ในทางสังคมวัฒนธรรม กล่าวได้ว่า การศึกษาค้นคว้านี้สามารถสร้างแรงบันดาลใจ และสร้างความตื่นตัวให้กับสังคมนักกีตาร์คลาสสิกให้ได้กลับมาสนใจการศึกษาเชิงทฤษฎีมากยิ่งขึ้น ในด้านข้อมูลแนวทางการจัดการเรียนการสอนนั้น ผู้สอนควรนำไปพิจารณาเป็นแนวทางสำหรับเตรียมการสอน รูปแบบการสอน การเตรียมสื่อ และปรับปรุงบรรยากาศให้สัมพันธ์กับสาขาวิชาได้

3 การใช้ประโยชน์เชิงนโยบาย การศึกษาค้นคว้านอกจากการค้นคว้าข้อมูลเอกสาร งานวิจัยทางประวัติศาสตร์แล้ว การศึกษาข้อมูลจากบุคคล 3 ฝ่าย ได้แก่ ผู้สอน ผู้เรียน และผู้ใช้ประโยชน์ (นักดนตรี) นั้นสามารถนำไปกำหนดแนวทางการพัฒนาหลักสูตรด้านดนตรีของสถาบันให้มีแนวทางการปฏิบัติที่เป็นปัจจุบันสอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้ประโยชน์ ทั้งยังเป็นข้อมูลที่เป็นปัจจุบัน

เอกสารอ้างอิง

- กมลธรรม เกือบบุตร. (2554). “กระบวนการสอนกีตาร์คลาสสิกของกิตตินันท์ สดประเสริฐ.” วารสารศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น 3,1 (มกราคม-มิถุนายน), 165-183.
- เกณฑ์มาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาวิชาศิลปกรรมศาสตร์ พ.ศ.2558.
- จารุวรรณ สุริยวรรณ. (2561). “การศึกษาองค์ประกอบทางดนตรีและเทคนิคการเล่นเปียโนในบทเพลงสอบเทียบเกรดของ ABRSM และ Trinity College London” วารสารศิลปกรรมศาสตร์วิชาการ วิจัย และงานสร้างสรรค์. 5,1 (มกราคม-มิถุนายน), 99-120.
- ธวัช วิวัฒนปฐม. (2550). “ปัญหาการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชาดนตรีมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.” วารสารดนตรีรังสิต มหาวิทยาลัยรังสิต 2, 1 (มกราคม-มิถุนายน): 25-31.
- บรรจง พลจันทร์, ศิริ ถิ่นอาสา, จำเนียร พลหาญ. (2555). “แนวทางการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนของวิทยาลัยการอาชีพวาปีปทุม.” วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ 4, 1 (มกราคม-มิถุนายน): 89-107.
- รัฐนิต นิติอาภรณ์ และวิบูลย์ ตระกูลฮุ่น. (2559) “ศึกษากระบวนการสอนกีตาร์คลาสสิกของครูต่อผู้เรียนวัยผู้ใหญ่.” วารสารดนตรีรังสิต มหาวิทยาลัยรังสิต 11, 1 (มกราคม-มิถุนายน): 108-122.
- วิทยา วอสเปียน. (2531). ประวัติความเป็นมาของกีตาร์ ตั้งแต่ศตวรรษที่ 15 ถึงศตวรรษที่ 20. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- สมภาพร ภูมแจทอง. (2561). “ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการศึกษาคู่ในระดับปริญญาตรี สาขาวิชาคีตศิลป์ไทย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี” วารสารศิลปกรรมศาสตร์วิชาการ วิจัย และงานสร้างสรรค์. 5,2 (กรกฎาคม-ธันวาคม), 108-119.

Alves, Julio Ribeiro. (2015). **The History of the Guitar: Its Origins and Evolution.**
Huntington.

Burkholder, J. Peter, Grout, Donald Jay, Palisca, Claude V. (2014). **A History of Western Music.**
(9th Ed.). Norton & Company, USA: New York.

Noad, Frederick. (2000). **The Renaissance Guitar.** USA: Ariel Publications.